

УДК 351:343.35

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4\(76\)-8](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4(76)-8)

В'ячеслав КОСТЮКОВ

аспірант кафедри публічного адміністрування, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», vk.cn.uk@gmail.com
ORCID: 0009-0009-8350-3298

Андрій МОШНІН

кандидат наук з державного управління, докторант кафедри публічного адміністрування, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», today2022@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2013-7533

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ЯК ЗАСІБ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

Автором досліджено та проаналізовано, що цифровізація публічних послуг в Україні відіграє важливу роль у протидії корупції. Виявлено впровадження електронних систем та інформаційних технологій, що допомагає зменшити можливості корупційних дій, забезпечує більшу прозорість та відкритість управління державними ресурсами і підвищує відповідальність посадових осіб перед громадянами. Досліджено різні аспекти цифровізації, від зменшення людського втручання до застосування блокчейн-технологій, та надає рекомендації для успішного впровадження цифровізації в Україні. Автор розглядає важливість електронних сервісів у зменшенні корупції в Україні. Автором обґрунтовано, що електронні сервіси дозволяють громадянам отримувати доступ до публічних послуг онлайн, уникнувши прямого контакту з посадовцями, що сприяє зменшенню можливості корупційних угод. Крім того, автор розглядає, як цифрові інструменти створюють ефективні механізми моніторингу та контролю за використанням бюджетних коштів, що допомагає вчасно виявляти неправомірні витрати. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності управління та зменшенню корупційних ризиків у сфері публічних послуг. Крім цього, ця стаття обговорює застосування блокчейн-технологій у контексті боротьби з корупцією в Україні. Підкреслено, що блокчейн забезпечує надійність та недоторканість даних, ускладнюючи можливість їх фальсифікації та створюючи ефективний механізм відстеження транзакцій. Зазначено, що цифровізація публічних послуг є важливим інструментом для створення прозорої та ефективної системи управління, яка сприяє боротьбі з корупцією та підвищенню довіри громадян до владних структур. Ця стаття важлива для розуміння того, як сучасні технології можуть вплинути на зменшення корупції та покращення управління в державі.

Ключові слова: цифровізація, публічні послуги, боротьба з корупцією, Україна, прозорість, ефективність, блокчейн-технології, громадянське суспільство, державне управління, держава, механізми публічного управління, доброчесність.

Viacheslav Kostyukov, Andrii Moshnin. DIGITALIZATION OF PUBLIC SERVICES AS A MEANS OF FIGHTING CORRUPTION IN UKRAINE

The author researched and analyzed that the digitalization of public services in Ukraine plays an important role in combating corruption. The introduction of electronic systems and information technologies has been identified, which helps to reduce the possibilities of corruption, ensures greater transparency and openness of state resource management, and increases the accountability of officials to citizens. Various aspects of digitization, from reducing human intervention to the use of blockchain technologies, are explored, and recommendations are provided for the successful implementation of digitization in Ukraine. The author considers the importance of electronic services in reducing corruption in Ukraine. The author argues that electronic services allow citizens to access public services online, avoiding direct contact with officials, which helps reduce the possibility of corrupt deals. In addition, the author considers how digital tools create effective mechanisms for monitoring and controlling the use of budget funds, which helps to detect illegal expenses in a timely manner. This approach contributes to increasing the efficiency of management and reducing corruption risks in the field of public services. In addition, this article discusses the application of blockchain technologies in the context of the fight against corruption in Ukraine. It is emphasized that the blockchain ensures the reliability and integrity of data, making it difficult to falsify it and creating an effective transaction tracking mechanism. It was noted that digitalization of public services is an important tool for creating a transparent and effective management system that helps fight corruption and increase citizens' trust in government structures. This article is important for understanding how modern technology can affect the reduction of corruption and the improvement of governance in the state.

Key words: digitization, public services, fight against corruption, Ukraine, transparency, efficiency, blockchain technologies, civil society, public administration, state, mechanisms of public administration, integrity.

Постановка проблеми. Актуальна проблема полягає у поширеній корупції в Україні, яка негативно впливає на розвиток країни та

довіру громадян до владних структур. Корупція пронизує усі сфери життя: від державного управління до сфери бізнесу та публіч-

них послуг. Вона викликає значні економічні втрати, порушує права громадян, знижує якість надання публічних послуг та створює перешкоди для розвитку підприємництва та інвестицій. Таким чином, ефективна боротьба з корупцією є однією з найбільш актуальних проблем, яка потребує комплексного та системного підходу з використанням сучасних технологій та інноваційних стратегій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми ролі цифровізації публічних послуг як засіб боротьби з корупцією в Україні досліджували такі науковці, як: З. Гбур, Н. Іванова, Н. Корчак, Л. Парфентій, Г. Шведова та інші.

Мета статті. Метою цієї статті є розгляд впливу цифровізації публічних послуг на боротьбу з корупцією в Україні та обґрунтування її значення як ефективного інструменту для підвищення прозорості, ефективності та довіри до владних структур.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження цифровізації публічних послуг в Україні відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією, що є одним із ключових викликів для країни. Ця технологічна трансформація відкриває широкі можливості для поліпшення ефективності управління державними ресурсами та забезпечення прозорості в діяльності державних установ. Цифрові інструменти не лише спрощують взаємодію між владою та громадянами, але й дозволяють зменшити можливості для корупційних дій, забезпечуючи більш ефективний

контроль та моніторинг над використанням публічних коштів. Так, у 2014 році було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII [6] в якому корупція описується як: «використання особою своїх службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей для отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, або надання такої вигоди іншим особам з метою спонукання їх до незаконного використання своїх службових повноважень».

Необхідно розглянути основні елементи цифрової трансформації і її можливості забезпечити прозоре та ефективне управління державними справами.

Розгляд зменшення ручного втручання у контексті цифровізації публічних послуг відображає потенціал, що впливає зі впровадження цифрових інструментів для надання громадських послуг. Слід детальніше розглянути:

– *електронні сервіси:* перехід до електронних платформ для подачі заявок на отримання документів або послуг управління дозволяє громадянам зручно та ефективно здійснювати ці процеси онлайн. Це уникне потреби в особистому візиті до відповідних установ та, отже, зменшить можливості корупції, яка може виникнути під час такого безпосереднього контакту з посадовцями;

– *автоматизовані процеси:* цифрові системи можуть автоматизувати багато процесів, пов'язаних з наданням публічних послуг, зменшуючи потребу в людському втручанні

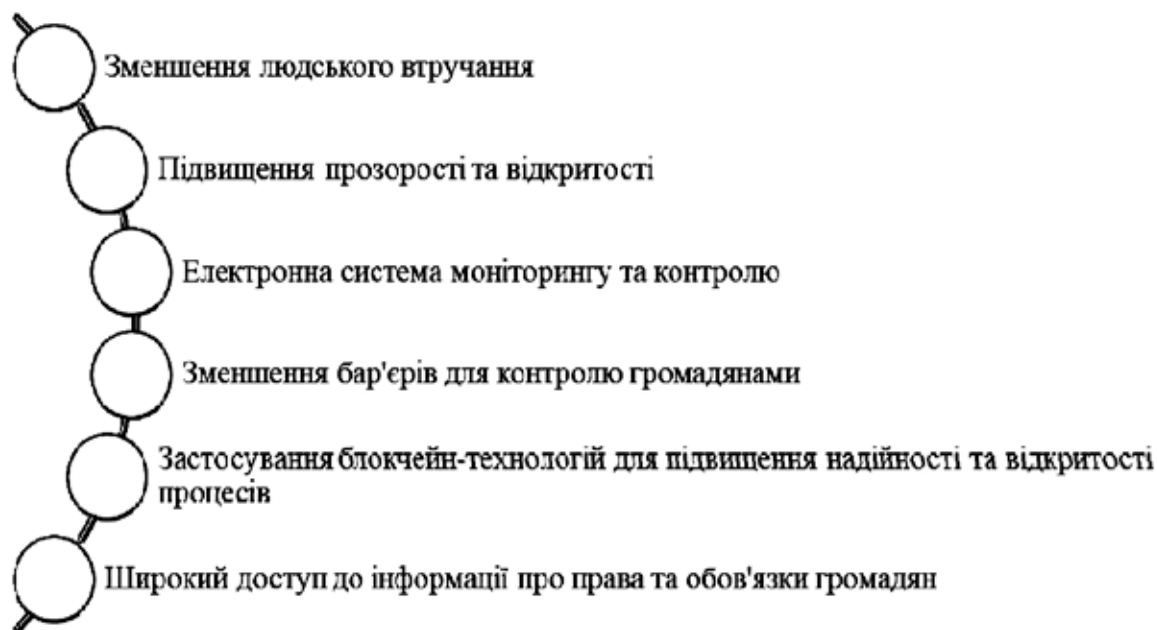


Рис. 1. Цифрова трансформація у боротьбі з корупцією в Україні: аспекти та заходи

(розробка автора)

та, відповідно, ризик корупції. Наприклад, системи обробки електронних заявок можуть автоматично реєструвати, перевіряти та обробляти дані без прямої участі посадовців;

– *захист від впливу*: цифрові системи також можуть забезпечити захист від неправомірного впливу чи тисків на громадян від посадовців. Онлайн-подання заявок дозволяє громадянам діяти незалежно від будь-якого впливу, що може бути важливим у контексті запобігання корупції.

Отже, цифрові сервіси не лише забезпечують зручність для громадян, а й мають потенціал значно знизити ризик корупції, шляхом зменшення прямого контакту між ними та посадовцями, а також автоматизації та захисту процесів надання публічних послуг.

Г. Шведова [8, с. 179–183] вважає, що підвищення прозорості та відкритості через цифрові інструменти відображає роль цифровізації у забезпеченні доступу громадськості до інформації та створенні прозорого та відкритого середовища в управлінні державними справами.

Варто наголосити, що цифрові інструменти дозволяють створювати електронні портали та бази даних, на яких може бути оприлюднена різноманітна інформація про роботу державних установ, фінансові операції та прийняті рішення. Це може включати звіти про використання бюджетних коштів, інформацію про процеси прийняття рішень, а також дані про діяльність посадовців та їхню майно. Забезпечення широкого доступу до цієї інформації для громадськості робить процеси прийняття рішень та використання державних ресурсів більш прозорими. Громадяни можуть відстежувати дії влади та контролювати їхню діяльність, що ускладнює схеми хабарництва та знижує ризик незаконних дій.

Крім цього, забезпечення відкритості та прозорості управління державними справами

ускладнює можливості для корупції. Коли інформація про роботу установ та витрати бюджетних коштів легко доступна для громадськості, недопущення незаконних дій стає більш ефективним.

В цілому, цифрові інструменти відіграють важливу роль у підвищенні прозорості та відкритості управління державними справами, що сприяє ускладненню корупційних схем та недопущенню незаконних дій.

Необхідно відмітити думку вченої Н. Іванової [3, с. 297–303], що звичайність та неефективність управління публічними ресурсами часто сприяють поширенню корупційних схем та недопущенню незаконних дій. У такій ситуації цифрова трансформація виявляється необхідною для створення ефективних механізмів моніторингу та контролю, які не лише ускладнюють можливості корупції, а й сприяють прозорості та відкритості управління державними ресурсами. Наведена нижче таблиця розкриває деталі цих аспектів та показує, як цифрові інструменти можуть стати ключовим інструментом у боротьбі з корупцією.

Загалом представлена таблиця ілюструє важливі аспекти використання цифрових інструментів у боротьбі з корупцією в сфері публічного управління. За допомогою цифрової трансформації можна створити системи, які зменшать можливості корупції, забезпечать прозорість та відкритість управління державними ресурсами та сприятимуть ефективному контролю за використанням бюджетних коштів та виконанням державних програм. Автоматизовані системи моніторингу дозволять виявляти аномалії та неправомірні витрати, забезпечуючи вчасне реагування та запобігання подальшому поширенню корупційних схем. В цілому, цифрова трансформація відкриває шлях до покращення управління та зміцнення довіри громадян до державних інституцій.

Таблиця 1

Цифрові інструменти у боротьбі з корупцією: аспекти та заходи

Аспект	Опис
Автоматизовані системи моніторингу	створення автоматизованих систем для постійного моніторингу використання бюджетних коштів та виконання державних програм
Виявлення корупційних схем	використання цифрових інструментів для виявлення потенційних корупційних схем та неправомірних дій, таких як незвичайні витрати або недоліки у виконанні програм
Вчасне реагування	швидке реагування на виявлені аномалії та неправомірності за допомогою ефективної системи моніторингу, що дозволяє уникнути подальшого розповсюдження корупційних схем
Запобігання корупції	створення системи, яка ускладнює можливість неправомірного використання бюджетних коштів та запобігає розповсюдженню корупційних схем через ефективний моніторинг та контроль

Розроблено автором.

Доречно наголошено, що зменшення бар'єрів для контролю громадянами в контексті цифрової трансформації відображає можливості, які виникають завдяки цифровим інструментам для залучення громадськості до контролю за діяльністю влади. За допомогою електронних платформ та веб-сайтів громадяни можуть відстежувати діяльність державних установ, перевіряти виконання законів та регуляції, а також надавати відгуки та коментарі щодо роботи державних службовців.

Крім того, важливо відзначити, що громадяни мають можливість легко висловлювати свої думки та надавати зворотній зв'язок щодо роботи державних установ. Цей відкритий канал спілкування дозволяє не лише виявляти випадки корупції або інших порушень, але й сприяє виявленню та припиненню недоліків у роботі влади. Таке залучення громадськості до контролю за діяльністю влади має величезне значення для підвищення прозорості та відкритості управління. Це стимулює владу діяти більш відповідально перед громадянами та змушує державних службовців працювати ефективніше та чесніше. Залучення громадян до контролю за діяльністю влади також сприяє розвитку активного громадянського суспільства. Це суспільство має потенціал впливати на прийняття рішень та формування політики, що є важливим кроком у забезпеченні більш демократичного та справедливого суспільства [5, с. 192–196].

Отже, цифрові інструменти можуть стати могутнім інструментом для зменшення бар'єрів для контролю громадянами за діяльністю влади, що сприятиме підвищенню відкритості та прозорості управління та зміцненню демократичних принципів.

На думку З. Гбура [1, с. 77–81], що застосування блокчейн-технологій для підвищення надійності та відкритості процесів у боротьбі з корупцією відображає потенціал блокчейн-технологій у покращенні прозорості та надійності процесів, пов'язаних з управлінням публічними ресурсами та боротьбою з корупцією. Варто розглянути більш детально:

– *недоторканість даних*: блокчейн-технологія дозволяє зберігати дані у блоках, які зв'язані між собою захищені. Це забезпечує недоторканість даних, оскільки будь-яка спроба зміни одного блоку автоматично відображається на всіх наступних блоках у ланцюжку;

– *уникнення фальсифікації*: блокчейн-технологія зробила дані неможливими до фальсифікації через їх розподілений характер та високий рівень криптографічного захисту. Це

робить систему більш надійною та стійкою до зловживань;

– *надійний механізм відстеження транзакцій*: блокчейн забезпечує прозорий та надійний механізм відстеження транзакцій, що дозволяє виявляти будь-які недоречності чи неправомірні дії. Це сприяє виявленню та припиненню корупційних схем;

– *підвищення відкритості та прозорості*: використання блокчейн-технологій робить процеси управління більш відкритими та прозорими, оскільки всі дані є доступними для перевірки та перегляду всіма зацікавленими сторонами.

Отже, застосування блокчейн-технологій може стати важливим кроком у підвищенні надійності та відкритості процесів управління публічними ресурсами та ефективній боротьбі з корупцією.

Слід зазначити, що використання електронних сервісів для надання громадянам доступу до інформації про їх права та обов'язки перед державою має величезне значення в контексті боротьби з корупцією та покращення взаємодії між громадянами та владою. Перш за все, це надає можливість громадянам краще розуміти свої права та обов'язки, що допомагає їм уникнути ситуацій, коли вони можуть стати об'єктами корупційних схем через незнання або неповне розуміння законів та правил. Забезпечення доступу до інформації через електронні сервіси робить цей процес більш простим і зручним для громадян [2, с. 214].

Крім того, широкий доступ до інформації про права та обов'язки громадян сприяє збільшенню прозорості та відкритості у взаємодії з державними установами. Громадяни можуть легко перевіряти свої права та обов'язки, а також вимагати їх виконання від державних органів, що зменшує можливості корупції та недобросовісного поведіння з їх сторони. В цілому, електронні сервіси, що надають доступ до інформації про права та обов'язки громадян, є важливим інструментом у боротьбі з корупцією та забезпеченні більш прозорого та ефективного управління державними справами [7].

Отже, цифровізація публічних послуг українського уряду є важливим інструментом у боротьбі з корупцією. Впровадження електронних систем сприяє зменшенню можливостей для корупційних дій, забезпечує прозорість та відкритість управління державними ресурсами, та підвищує відповідальність посадових осіб перед громадянами.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши вищезазначене можна дійти висновку, що цифровізація публічних послуг в Україні віді-

грає ключову роль у боротьбі з корупцією. Впровадження електронних систем та інформаційних технологій сприяє зменшенню можливостей для корупційних дій, забезпечує підвищену прозорість та відкритість управління державними ресурсами, а також підвищує відповідальність посадових осіб перед громадянами. Електронні сервіси дозволяють громадянам отримувати доступ до публічних послуг онлайн, уникнувши прямого контакту з посадовцями та, таким чином, зменшуючи можливість корупційних угод. Більш того, цифрові інструменти створюють ефективні

механізми моніторингу та контролю за використанням бюджетних коштів, що сприяє вчасному виявленню неправомірних витрат. Застосування блокчейн-технологій забезпечує надійність та недоторканість даних, що робить їх фальсифікацію неможливою та забезпечує надійний механізм відстеження транзакцій, ускладнюючи корупційні схеми.

Отже, цифровізація публічних послуг є важливим інструментом для створення прозорої, ефективної системи управління, що сприяє боротьбі з корупцією та підвищенню довіри громадян до владних структур.

Література:

1. Гбур З. В. Фактори впливу корупції на економічну безпеку та шляхи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017 р. № 21. С. 77–81. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5777&i=16>.
2. Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук.- практ. онлайн «круглого столу», присвяченого 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). Харків: Право, 2020 р. С. 214.
3. Іванова Н. В. Цифровізація регіональних господарських систем як фактор протидії корупції та забезпечення економічної безпеки держави. *Економічні науки*. № 2, 2021 С. 297–303 URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/04/2021-en-52-50.pdf>
4. Корчак Н. Антикорупційні цифрові рішення: досвід України та особливості їх впровадження в умовах воєнного стану. *Державне управління*. 2, 2022 р. С. 13–16.
5. Парфентій Л. А. Корупція як загроза економічній безпеці України. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2022 р. С. 192–196.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1700-18>
7. Цифровізація – найпотужніший інструмент мінімізації та запобігання корупції. 2023 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/tsyfrovizatsiya-najpotuzhnishyj-instrument-minimizatsiyi-ta-zarobigannya-koruptsiyi-golova-nazk/>
8. Шведова Г. Л. Корупція як загроза економічній безпеці України. *Юридичний вісник*. № 1, 2019 р. С. 179–183
9. Radchenko, Oleksandr, et al. Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In: *E3S Web of Conferences*. EDP Sciences, 2021. p. 09024.
10. Semenets-Orlova Inna Andriivna, Kyselova Yaroslava Yaroslavivna. Multidimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Public management*, 2018. 4, 264–273.
11. Semenets-Orlova Inna, et al. Requests for public information in the state Administration in situations of military operations. *Ann. Fac. Der. U. Extremadura*, 2022. 38, 249.